

Samfundsfag A

August 2019

Hvem har magten i Grønland?

2. del:

Kl. 10.00-15.00

Sygeeksamenssæt

Hvem har magten i Grønland?

Opgavernes spørgsmål med bilag.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og to delopgaver.

Fællesdelens to spørgsmål (*1a og 1b*) skal **begge** besvares.

Af de to delopgaver (*A og B*) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (*spørgsmål 1, 2 og 3*) lige meget.

Det betyder, at fællesdelen (*samlet*) vejer cirka $1/3$ og delopgaven cirka $2/3$.

NB.

Opgavesættet er udarbejdet før august 2018.

Hvis du mener, at udviklingen siden da påvirker problemstillingerne, kan du inddrage aktuelle synspunkter og vurderinger i din besvarelse.

Fællesdel

Besvarelsene af opgaverne 1 a og 1 b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

- 1 a. **Argumentér ud fra en socialistisk grundholdning *imod* det syn på det personlige ansvar, der kommer til udtryk i citatet nedenfor.**

Ivik Kristiansen.

Demokraterne vil have det personlige ansvar i fokus.

KNR marts 2018. Uddrag.

Befolkningen skal tage et større ansvar for deres eget liv. Det bliver Demokraternes vigtigste mærkesag op til valget, siger partiets formand, Randi Vestergaard Evaldsen.

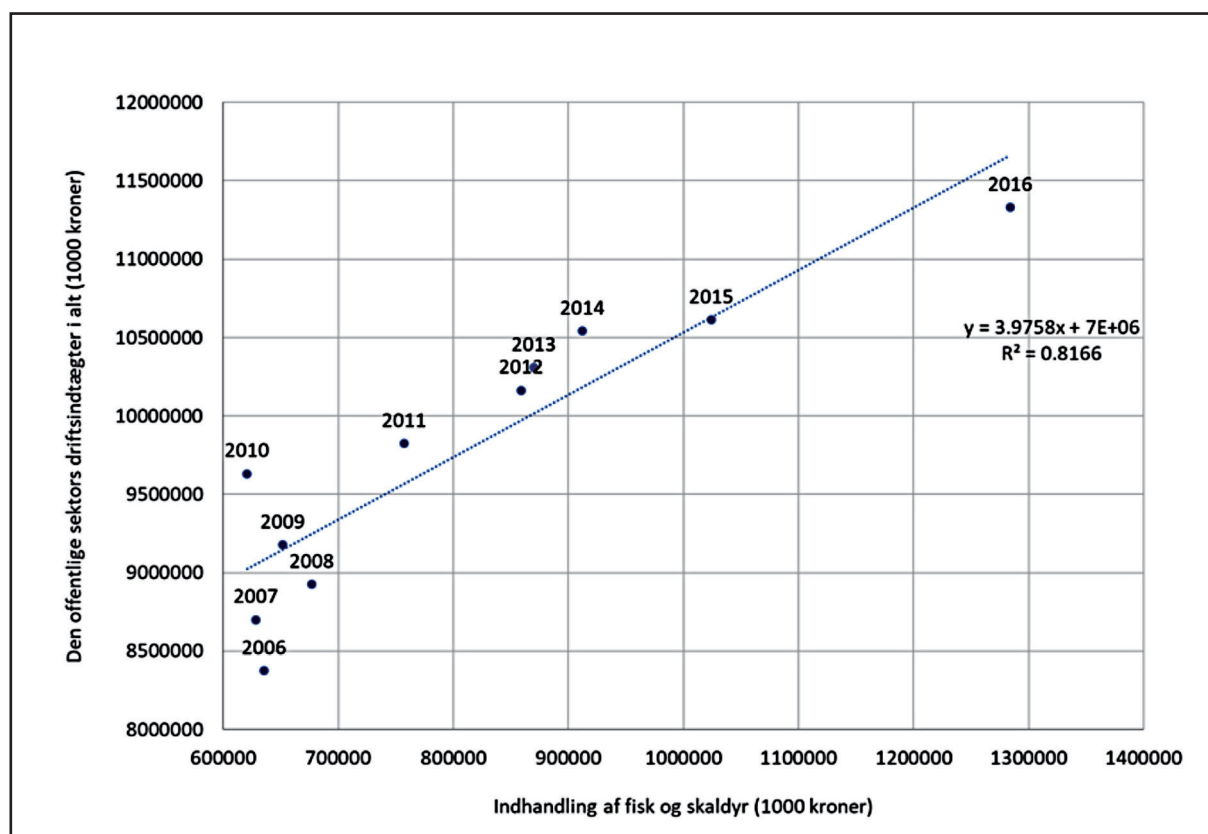
- Den største mærkesag bliver større frihed til den enkelte, siger Randi Vestergaard Evaldsen. Dette indebærer, at borgerne skal kunne tænke for sig selv, fortæller partiformand Randi Vestergaard Evaldsen, der siger, at de er af den overbevisning, at 40 års venstreorienteret landsstyring har gjort en del af befolkningen forvænt med at det er andre, der tager ansvar for dem.
- Folk har indimellem ikke deres egen personlige frihed til at bestemme, hvad de skal gøre for at tage ansvar, fordi man er vant til, at det offentlige tager over for dem.
- Når man så, i gåseøjne, ikke kan tage sig af sit barn, så er man vant til at det offentlige tager over. Her vil vi gøre det meget klart, at når man får et barn, så har man også et ansvar for barnet og dets fremtid.
- Hvis den enkelte ikke er i stand til at tage ansvar for sig selv, så bliver det også meget svært at tage ansvar for ens land. Derfor er vi nødt til at bygge nogle stærke familier op, for at tage ansvar for vores land, siger formand for Demokraterne, Randi Vestergaard Evaldsen, om et af Demokraternes valgemner.

Fællesdel

1b. Hvad kan der af *figur 1* udledes om sammenhængen mellem indhandlingen af fisk og skaldyr i Grønland og den offentlige sektors indtægter.

I din besvarelse skal du anvende viden om økonomiske sammenhænge.

Figur 1. Indhandling af fisk og skaldyr og den offentlige sektors indtægter i Grønland.

Kilde: Grønlands Statistik, Statistikbanken 2018

Delopgave:

Delopgave A: Grønland i verden

2. **Sammenlign de forskellige syn på Grønlands statsretlige stilling og handlemuligheder i rigsfællesskabet og internationalt, som de kommer til udtryk i bilag A1, A2 og A3.**

I sammenligningen skal du anvende viden om rigsfællesskabet.

3. **Diskutér hvilke muligheder og begrænsninger Grønland har for at føre en selvstændig politik i det internationale system.**

I diskussionen skal du tage udgangspunkt i **bilag A4** og anvende teori om international politik.

Bilag A1

Kristian Klarskov.

Vi vil selv udvikle Grønland, og ingen skal lægge hindringer i vejen for det.

Politiken april 2018. Uddrag.

Grønlands landsstyreformand Kim Kielsen mener bestemt ikke, at den danske regering skal være med til at bestemme, hvem der skal bygge landets afgørende infrastruktur¹. »Selvfølgelig er det os selv, der skal bestemme i forbindelse med anlæggelse² af de lufthavne«, siger Kim Kielsen.

I morgen går de grønlandske vælgere til valg. Spørgsmålet om de grønlandske lufthavne har været et tilbagevendende tema i den grønlandske valgkamp, da det er en af Kielsens helt store mærkesager at investere et stort milliardbeløb i tre lufthavne, så internationale fly kan lande til gavn for grønlandsk eksport og turisme.

Lufthavnene er samtidig blevet aktuelle i Rigsfællesskabets anspændte meningsudveksling mellem København og Nuuk. Dels er den danske regering bekymret for, om det 3,5 mia. dyre projekt vil slå bunden ud³ af den grønlandske landskasse. Dels er der sikkerhedspolitisk bekymring over, at den statsejede kinesiske storetreprenør⁴ China Communications Construction Company Ltd. for nylig er blevet godkendt til at byde⁵ på byggeriet. Ifølge Politikens oplysninger deler ledende ministre i høj grad Forsvarets Efterretningstjenestes bekym-

1 infrastruktur: anlæg til transport og kommunikation, f.eks. veje, jernbaner, el- og vandforsyning samt telefonforbindelser, der er nødvendige for at samfundet kan fungere

2 anlæggelse: planlægning og konstruktion af noget fra grunden

3 slå bunden ud: føre til stort underskud

4 storetreprenør: stor virksomhed, der laver byggearbejde for nogen

5 byde på: komme med et tilbud på

ring for, at Kina kan få held til at investere sig til indflydelse på central grønlandsk infrastruktur.

Kim Kielsen understreger, at han naturligvis er bekendt med problematikkerne⁶. »Vi vil ikke ofre Grønland på nogen måde. Det er, som om man tror, vi ikke ved noget som helst om f.eks. geopolitiske forhold. Vi er selvfølgelig vidende om vores situation og placering. Vi lytter også til eksperter, forskningsresultater med mere. Og vi udnytter de muligheder, der byder sig«.

Spiller det nogen rolle for dig, om en kinesisk eller dansk entreprenør får opgaven?

»Alle har fået lige muligheder. Vi er verdensborgere. Grønland er en del af verdenssamfundet«.

»Alle folk ønsker selvstændighed. Det er en naturlig proces. Derfor er det en nedgørelse af det grønlandske folks ønske at kalde det et fatamorgana⁷«.

Statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) har ofte tilkendegivet⁸, at grønlandsk løsrivelse vil være ensbetydende med, at det danske bloktilskud ophører i løbet af en kortere årrække. Bloktilskuddet på 3,8 mia. kroner udgør sammen med de yderligere opgaver, Danmark varetager på områder som suverænitetsbevarelse og redningsberedskab, små 5 mia. kroner - lidt over halvdelen af den grønlandske landskasses samlede indtægter.

Hvad mener du principielt om statsministerens sammenkædning⁹ af bloktilskud og selvstændighed?

»Jeg har selvfølgelig hørt hans budskab, men det får ikke vores ben til at ryste«, siger Kim Kielsen.

Grønland har nedsat en forfatningskommission. Hvad er hensigten med den Forfatningskommission?

»Formålet har været, at der skal udarbejdes en forfatning for Grønland. Det var baggrunden for nedsættelse af Forfatningskommissionen. Så vi kan gøre os klar til at blive selvstændige«.

Er det uden for rammerne af den danske grundlov eller inden for?

»Der er blevet peget på to klare muligheder fra regeringens side. De muligheder, der er, er en forfatning inden for grundloven og en forfatning uden for grundloven«.

Selvstyreloven giver Grønland mulighed for at hjemtage over 30 områder, som Danmark i øjeblikket løser. I din regeringstid har I ikke hjemtaget en eneste. Hvorfor?

»Vi har i den sidste valgperiode udført et stort stykke arbejde for at bane vej for, at vi kan overtage flere opgaver. Vi har forberedt forskellige tiltag for at forberede overtagelsen af forskellige områder«.

6 problematikkerne: *problemerne*

7 fatamorgana: *urealistisk forestilling uden baggrund i virkeligheden*

8 tilkendegivet: *givet udtryk for, meddelt*

9 sammenkædning: *at forbinde flere ting sammen til en helhed*

Kristian Klarskov.

Løkke advarer Grønland mod kinesisk indflydelse.

Politiken maj 2018. Uddrag.

Statsministeren advarer Grønland mod at lade kinesisk entreprenør stå for byggeri af grønlandske lufthavne. Budskabet er, at den danske regering ikke vil acceptere, at landsstyreformand Kim Kielsen og hans regering på egen hånd¹⁰ kan beslutte, om danske, vestlige eller kinesiske entreprenører kommer til at stå for byggeriet af større lufthavne til international lufttrafik flere steder i Grønland.

Lars Løkke Rasmussen gør opmærksom på, at den danske regering har medindflydelse i det spørgsmål. »Investeringer i lufthavnsprojekter i den størrelsesorden¹¹, der arbejdes med, rejser naturligvis nogle spørgsmål og kan - afhængigt af finansiering og valg af eksterne¹² samarbejdspartnere - have udenrigspolitiske perspektiver, som regeringen vil drøfte med Landsstyret«, udtaler Lars Løkke Rasmussen.

Den afgørende passage¹³ er henvisningen til udenrigspolitiske perspektiver, eftersom den danske regering ifølge selvstyreloven har indflydelse i spørgsmål af udenrigs- og sikkerhedspolitisk karakter.

Han åbner en dør på klem for dansk medfinansiering¹⁴. »Regeringen går gerne i dialog med Grønland om erhvervsfremme¹⁵, investeringer og infrastruktur. Jeg ser Danmark som en medspiller for Grønland - også når det handler om erhvervsudvikling. Et tættere strategisk samarbejde om de udfordringer, som Grønland står over for, er derfor en mulighed«, udtaler Løkke.

Løkke har længe været under krydspres¹⁶ i spørgsmålet om de grønlandske lufthavne. På den ene side faldt det grønlandske valg sådan ud, at Kim Kielsen indgik regeringskoalition med de to selvstændighedsorienterede partier Naleraq og Nunatta Qitornai. I valgkampen tilkendegav Kielsen, at det »selvfølgelig er os selv, der skal bestemme i forbindelse med anlæggelse af de lufthavne« - altså efter hans mening grønlandsk indenrigspolitik.

På den anden side har flere partier i Folketinget med tydelig stemmeføring¹⁷ efterlyst en klarere markering fra regeringen. Da udenrigsminister Anders Samuelsen (LA) i sidste uge redegjorde for sagen i Udenrigspolitisk Nævn, opfordrede partiformand Kristian Thulesen Dahl (DF)

10 på egen hånd: *selv, alene*

11 størrelsesorden: *meget store*

12 eksterne: *kommer udefra*

13 passage: *del af en udtalelse*

14 medfinansiering: *at være med til at skaffe penge til en aktivitet*

15 erhvervsfremme: *at skabe fremgang i erhvervslivet*

16 krydspres: *pres fra flere sider*

17 stemmeføring: *måde at sige noget på*

regeringen til at komme »helt anderledes i offensiven¹⁸« i sagen. »Det er udtryk for naivitet, hvis vi er med til at agere¹⁹ på en måde, så kineserne får fodfæste²⁰ på Grønland i forbindelse med at anlægge store infrastrukturprojekter som lufthavne«, sagde Thulesen.

18 i offensiven: målrettet og kraftfuld indsats for at opnå noget

19 agere: handle, gøre noget

20 fodfæste: sikker position der kan fungere som udgangspunkt for at opnå endnu mere

Sara Olsvig.

Konstruktivt samarbejde for selvstændighed.

Sermitsiaq juni 2018. Uddrag.

Inuit Ataatigiit kæmper for et selvstændigt Grønland. Det kommer til at tage tid at nå dertil. Og det kræver hårdt arbejde, både i Grønland og i Danmark at skabe fundamentet for selvstændigheden. Det er, så at sige, et fælles projekt. Et fælles projekt internt i Grønland, men også et fælles projekt mellem Grønland og Danmark. En aftale er nemlig en aftale mellem to eller flere parter, og i selvstyreaftalens tilfælde er det en aftale mellem Grønland og Danmark. Med andre ord. Vi skal udvikle rigsfællesskabet for at afvikle²¹ det.

En række konflikter har skåret rigsfællesskabets udfordringer og rigiditet²² i sin nuværende form ud i pap²³. Storskalaloven, uranspørgsmålet, dual-use aftalen²⁴, hele polemikken²⁵ omkring, hvorvidt Grønland kan føre handelspolitik og dermed potentielt udenrigs- og sikkerhedspolitik, uden indblanding fra Danmark. Lad os tage den aktuelle konflikt som eksempel. Skal kinesiske investorer eller aktører involveres i vores lufthavnsprojekter? Slotsholmen²⁶ siger nej, selvstyretårnet²⁷ siger ja. Interessant er det, at Naalakkersuisut i januar 2016 uden at blinke²⁸ indgik aftale med Danmark om, at Danmark skal kontrollere eksporten af dual-use mineraler. Netop her kunne det have været en helt principiel sag at stå fast på fra Grønlands side. Eksportkontrol er et indenrigsanliggende, og med aftalen har man givet Danmark grønt lys²⁹ til at sætte en stopper for Grønlands eksport af et ikke nærmere afgrænset³⁰ antal mineraler, som kan benyttes både militært og civil³¹. Derfor var vi i Inuit Ataatigiit imod denne aftale.

Helt principielt ser vi en sammenhæng mellem disse aftaler og den nuværende debat om mulige kinesiske partnere i infrastrukturelle projekter. Denne gang er det bare vigtigt, at Grønland og Danmark finder frem til den konstruktive dialog³² og reelt sikrer en struktur mellem vores administrationer, som hverken giver Danmark mulighed for at sige nej til Grønlands udvikling, eller giver Grønland nejhatten³³ på for samarbejde med Danmark.

21 afvikle: *gradvist afslutte, gradvist afskaffe*

22 rigiditet: *at følge faste mønstre, uden at være fleksibel og åben for andre måder*

23 skåret ud i pap: *gjort tydelige*

24 dual-use aftalen: *aftale mellem Naalakkersuisut og den danske regering om samarbejde om fremtidig udvinding og eksport af uran fra Grønland, herunder produkter og teknologi, der kan anvendes både civilt og militært (dual-use)*

25 polemik: *stor diskussion*

26 Slotsholmen: *Folketinget og den danske regering*

27 selvstyretårnet: *Naalakkersuisut*

28 uden at blinke: *uden nogen tvivl*

29 grønt lys: *tilladelse til*

30 ikke nærmere afgrænset: *ikke endeligt definerede*

31 civilt: *ikke-militært*

32 konstruktiv dialog: *udveksle synspunkter på en positiv måde, der giver resultater*

33 nejhatten: *når man fokuserer på det negative*

USA advarer Claus Hjort om kinesisk entreprenør på Grønland.

Ritzaus Bureau for sermitsiaq.ag maj 2018. Uddrag.

Grønlands valg af entreprenør til nye lufthavnsprojekter blev fredag bragt op på et møde mellem den danske forsvarsminister, Claus Hjort Frederiksen (V), og hans amerikanske kollega Jim Mattis.

Samtalen om Grønland har fundet sted samme dag, som statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) i Folketinget har udtrykt bekymring over, at en kinesisk entreprenørgigant er et af de firmaer, der har budt på opgaven med at etablere grønlandske lufthavne.

Det er en bekymring, som den amerikanske forsvarsminister Jim Mattis altså også deler, fordi han mener, at en kinesisk entreprenør medfører risiko for tilstedeværelse af kinesisk militær.

- Mattis refererede, at kineserne er meget aktive i det sydkinesiske øhav. De havde lovet, at de byggede på de her kunstige øer, ikke havde noget med forsvar at gøre. Men for tre uger siden sendte kineserne langdistance strategiske bombefly ud til de der øer, og overtrådte det, de havde lovet, refererer Claus Hjort.
- Parallellen var selvfølgelig, at det kunne man også forvente andre steder – blandt andet i Grønland, siger han.

På mødet mellem de to forsvarsministre var Danmarks bidrag til Nato også noget, der lå Claus Hjort på sinde.

Amerikanerne mener, at Danmark skal leve op til sine forpligtelser i Nato ved at bruge to procent af bnp på forsvaret, hvilket den danske minister forsøger at nedtone.

Hjort forsøgte at overbevise Jim Mattis om, at det danske militær er langt mere effektivt end andre landes, og at Danmark derfor kan bruge færre penge på militæret. Men det argument bliver endnu ikke accepteret af amerikanerne.

Delopgave:

Delopgave B: Køn og ligestilling?

2. **Undersøg, hvad der af materialet i *bilag B1* kan udledes om ligestilling mellem køn.**
Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger, og du skal anvende viden om sociologiske begreber.
3. **Diskutér, hvilke fordele og ulemper der er forbundet med at fremme ligestillingen gennem kønskvotering.**
I diskussionen skal du tage udgangspunkt i *bilag B2*, og du skal anvende viden om politiske ideologier.

Bilag B1

Tabel 1 - 3: Grønlands Statistik. Statistikbanken, juli 2018.

Figur 1 - 2: Grønlands Statistik. Statistikbanken, juli 2018.

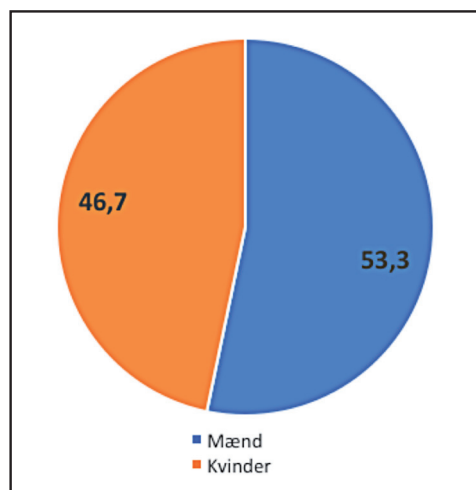
Tabel 4: Nordens statistikbank, juli 2018.

Tabel 1. Erhvervsfrekvensen for 18-64-årige mænd og kvinder. Procent.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mænd	75,9	75,9	76,3	76,0	75,7	76,3	77,3
Kvinder	70,9	71,5	71,6	71,8	71,5	71,5	71,6

Grønlands Statistik. Statistikbanken, juli 2018.

Figur 1. Kønsfordelingen blandt langtidsledige 18-64-årige, 2015. Procent.

Grønlands Statistik. Statistikbanken, juli 2018.

Tabel 2. Gennemsnitlig skattepligtig indkomst fordelt på køn. Kroner.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mænd	204.209	206.770	208.585	216.704	224.896	228.895	229.950	245.514	261.164
Kvinder	145.732	153.058	158.307	160.756	163.344	170.084	170.952	176.560	182.990
Alle	176.885	181.792	185.151	190.561	196.098	201.292	202.103	213.102	224.400

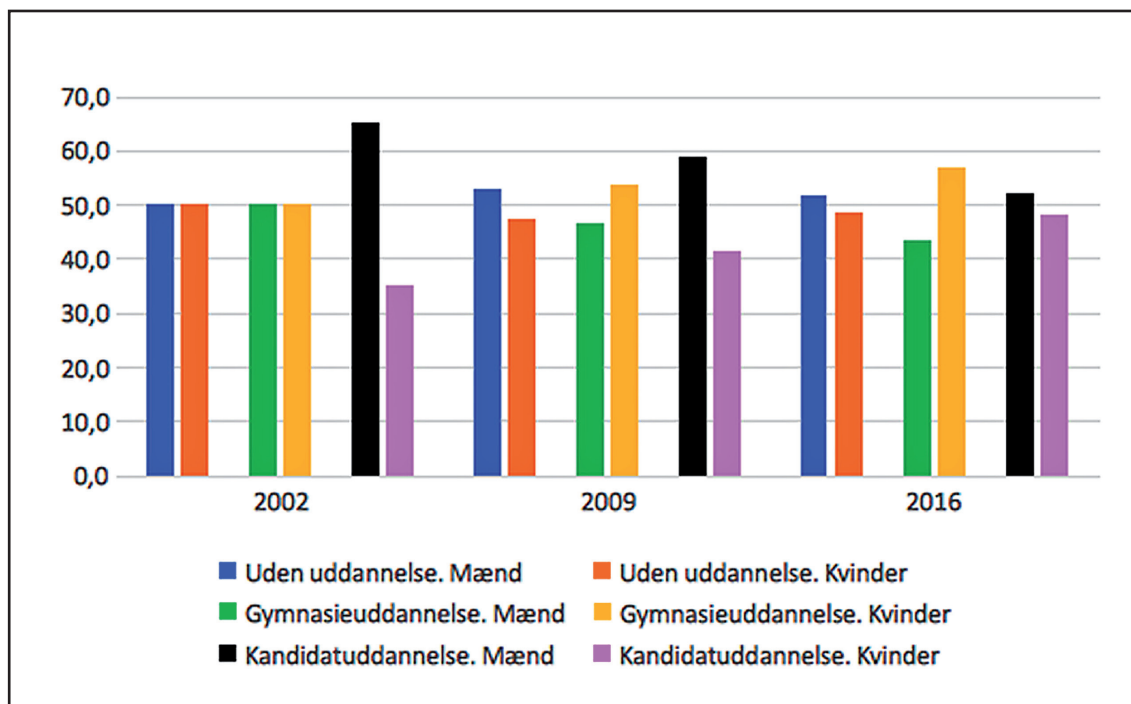
Grønlands Statistik. Statistikbanken, juli 2018.

Tabel 3. Dødsårsag fordelt på køn. Procent.

	1990		1995		2000		2005		2010		2013	
	Mand	Kvinde	Mand	Kvinde	Mand	Kvinde	Mand	Kvinde	Mand	Kvinde	Mand	Kvinde
Naturlig	59,7	80,6	71,8	86,6	75,3	86,8	73,6	86,3	78,8	82,6	78,6	88,1
Ulykke	10,1	4,7	12,4	5,5	8,6	5,4	7,9	6,2	4,9	2,9	5,0	4,5
Selv mord	21,3	4,7	13,9	5,0	13,3	5,4	15,0	5,2	14,0	10,6	13,0	6,2
Drab	5,2	5,9	0,8	2,0	1,2	2,0	2,4	1,4	0,0	2,9	1,1	0,6
Uoplyst	3,7	4,1	1,1	1,0	1,6	0,5	1,2	0,9	2,3	1,0	2,3	0,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Grønlands Statistik. Statistikbanken, juli 2018.

Figur 2. Kønsfordelingen på forskellige uddannelsesniveauer. Procent.

Grønlands Statistik. Statistikbanken, juli 2018.

Table 4. Valgte til nationale parlamenter i rigsfællesskabet fordelt på køn. 2016. Procent.

	Danmark	Færøerne	Grønland
Mænd	62,9	69,7	54,8
Kvinder	37,1	30,3	45,2
Total	100,0	100,0	100,0

Nordens statistikbank, juli 2018.

Grønland indfører udkældte kønskvoter

Jyllands Posten 30.05.2014. Uddrag

Det grønlandske Landsstyre har i 2014 gennemført store udskiftninger i de offentligt ejede selskabers bestyrelser³⁴ for at sikre, at 50 pct. af bestyrelsesposterne³⁵ er besat af kvinder. Udskiftningerne sker bl.a. som konsekvens af en lov om kønskvotering.

Men selvom der i det grønlandske selvstyre er relativt stor politisk opbakning til kønskvoterne, er udskiftningerne blevet mødt med kritik i de grønlandske medier.

»Der har været så voldsomme udskiftninger på de ledende poster³⁶ i bestyrelserne, at det har skabt en del uro og bekymring i det grønlandske samfund,« forklarer historiker og lektor ved Aarhus Universitet Michael Böss, der har særligt fokus på Grønland. Ifølge lektoren går kritikken særligt på, at flere af de nye bestyrelsesmedlemmer er for uerfarne til at bestride³⁷ så vigtige poster. Det gælder både de nye kvinder, men også flere af de nyvalgte mænd i bestyrelserne.

Men en anden og mere væsentlig del af kritikken mod de grønlandske kønskvoter går på, at samfundsøkonomiske hensyn bør veje tungere end de kønspolitiske. For det er ikke uvæsentlige³⁸ grønlandske selskaber, Landsstyret nu har været inde og ændre i. Selskaberne tæller bl.a. én af Grønlands største virksomheder KNI, der tidligere hed Den Kongelige Grønlandske Handel, hvor knap halvdelen af bestyrelsen blevet skiftet ud, foruden³⁹ det store grønlandske rederi, Royal Arctic Line, hvor alle af bestyrelsesmedlemmerne undtagen ét er blevet skiftet ud.

Lovforslaget blev til for at »sikre, at alle uanset køn får mulighed for at deltage i erhvervslivet«, som det lød i lovforslaget.

34 bestyrelse: *en udvalgt gruppe personer, der har det overordnede ansvar for en virksomhed*

35 bestyrelsesposterne: *pladser i bestyrelserne*

36 poster: *pladser*

37 bestride: *have*

38 uvæsentlige: *ikke vigtige*

39 foruden: *og også*

NAALAKKERSUISUT

GOVERNMENT OF GREENLAND

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik
Departementet for Uddannelse, Kultur, Kirke